

ΑΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΗΣ ΟΡΑΓΓΗΣ

“ΑΙ ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ,” “ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΣΙΩΠΗΛΟΣ ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΟΡΑΓΓΗΣ,” “ΤΑΝΧΟΎΖΕΡ.

Εἰς τὴν Γαλλικὴν πόλιν Ὀράνς, τῶν Αἰτασίων τῶν Ῥωμαίων, ὅπου σώζεται τὸ θέατρον τοῦ Β'. μ. Χ. αἰῶνος, ἐπισκευασθὲν κατὰ τὸ 1894, καταβάλλεται προσιπία ἀνασθηλώσεως τοῦ ἀρχαίου δράματος ἀνάλογος πρὸς τὴν προσιπία τοῦ κ. Σικελιανοῦ εἰς τοὺς Δελφοὺς καὶ τοῦ κ. Ῥομανιόλι εἰς τὰς Συρακοῦσας. Πρὸ ἡμερῶν εἰς τὸ θέατρον αὐτό, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς τετρακοσιοστῆς ἐπετείου τῆς γεννήσεως Γουλιέλμου τοῦ Σιωπηλοῦ ἐδόθησαν μαγαλοπρεπεῖς παροστάσεις τὰς ὁποίας περιγράφει τὸ κατωτέρω ἄρθρον.

Ἐξέτος, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐορτῶν ἐπὶ τῇ συμπληρωῇ τετάρων ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τῆς γεννήσεως Γουλιέλμου τοῦ Σιωπηλοῦ, πρὶ γκῆκος τῆς Ὀράγγης, αἱ παρεστάσεις τοῦ ἀρχαίου θεάτρου κτεδλήθη προσιπία νὰ ἀνακτισθῶν τὴν σημασίαν τῆς ὁποίας εἶχον πρὸ τριακονταετίας, δεῖ ἀπετέλουν ἀφερμὴν πραγματικῶν καλλιτεχνικῶν προσηκημάτων. Εἰς δὲ μὲν λοιπὸν καὶ πάλιν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τὰ πλήθη τὰ ἐποῖα συνωθούντο τότε καὶ εἶπε εἰ Παρισίνοι κριτικοὶ συνηγήθησαν, ὅπως καὶ ἄλλοτε, πρὸ τοῦ μεγάλου τεύχους.

Αἱ παρεστάσεις ἐπανελήθησαν αἰσίως ἀπὸ τοῦ 1869 ὑπὸ τῶν κ. Robert καὶ Antony Real, μετὰ τὸν κ. Ἰωσήφ τοῦ Méhul ἄλλ' ἔμοιρος πρὸ πάντων ἀπὸ τοῦ 1888, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Félibrige καὶ τοῦ la Cigale καὶ τῆς προτροπῆς Paul Marieton κατενοήθη πράγματι διὰ πόσον μεγάλης ἐοικῶς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμεύσῃ τὸ περίφημον αὐτὸ πλῆσιον. Ἡ παράστασις τοῦ *Οιδίποδος τυράννου*, δοῦσα τὴν 11 Ἀγούστου 1888 ὑπὸ τῶν καλλιτεχνικῶν τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας μετὰ τὸν Μουνὲ Σαλλῦ, τὸν Πῶλ Μουνὲ καὶ τὸν κ. Albert Lamdert, νεώτατον τότε, προσέλαβε τὴν μορφήν καλλιτεχνικοῦ γεγονότος. Τὴν ἐποικίαν παρεστάσιν ὁ Μωῦσῆς τοῦ Ροσσίνι ὑπὸ τῶν καλλιτεχνικῶν τῆς Παρισίνης Ὀπέρας μετὰ τὸν Boudouresque ὡς Μωῦσῆς. Ὁ *Οιδίποδος* τυράννου ἐδιδάχθη πολλάκις κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη. Ὅποιος εἶχε τὴν τύχην νὰ ἰδῇ τὸν Μωῦσῆ Σαλλῦ ὑποδύμενον τὸ πρόσωπον τοῦ *Οιδίποδος*, διετήρσεν ἀλησμόνητον ἀνάμνησιν. Εἶχε νεμισθῆ δεῖ τὸ ἀρχαῖον θέατρον τῆς Ὀράγγης ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἓνα ἀληθινὸν γαλλικὸν Bayreuth. Ἀπὸ τοῦ 1899 καὶ ἐξῆς αἱ ἐρταὶ αὐταὶ ἀνεμάσθησαν χορηγίαι τῆς Ὀράγγης.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὥρας αὐτῆς

περιόδου ἐδιδάχθησαν πρὸ τοῦ μεγάλου τεύχους αἱ *Φοινίσσαι* τοῦ Ζῶρζ Ριβολλέ τὴν 10 Ἀγούστου 1902, ἐπαναληφθεῖσαι ἔπειτα εἰς τὴν Comédie Française ὅπου εἶπε δι' αὐτῶν ἑναξῆς τῶν παρεστάσεων τῆς θεατρικῆς περιόδου τοῦ ἔτους ἐκείνου.

Δὲν θὰ διηγηθῶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς μὴσεως αὐτῆς τῶν *Φοινισσῶν* τοῦ Εὐριπίδου, τῶν ὁποίων ἡ ὑπόθεσις εἶχε ληφθῆ καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοῦ *Ἐπιτὰ ἐπὶ Θήβας* τοῦ Αἰσχύλου ἀπὸ τοῦς ἐποικοῦς καὶ ὁ Ρακίνας ἔλαβε τὴν ὑπόθεσιν τῆς *Θηβαΐδος* τοῦ ἢ τῶν *Ἐχθρῶν ἀδελφῶν*.

Ἡ Τριγῶνία τοῦ Ζῶρζ Ριβολλέ ἡ ὁποία περιέχει ὡραίους λυρικοὺς στίχους, πρὸ πάντων εἰς τὸν χρόνον τῶν Φοινισσῶν, δὲν εἶναι μετὰφρασις τοῦ δράματος τοῦ Εὐριπίδου, κατ' ἀκριβείαν δὲ οὐδὲ διασκευὴ τοῦ ἔργου τούτου, ἀλλὰ μάλλον μὴ μίμησις ἢ ὁποία διεήρησε τὰς μεγάλας γκῆμας τοῦ δράματος καὶ τὰ κυριώτερα ἐπεισόδια, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὴν τραγικὴν συνάντησιν τοῦ Ἐσκαλέου καὶ τοῦ Πολυνεϊκέου.

Αἱ μίμησις ἔργων, τὰ ἐποικὶ ὁ χρόνος συνετέλεσε νὰ θεωροῦνται ἀριστουργήματα δὲν εἶναι πάντοτε εὐκαταίαι. Ὁ συγγραφεὺς θέλων νὰ ἀναπαραστήσῃ καὶ ἀναζωογονήσῃ τὴν πρωτεύουσιν ἰδέαν ἑνὸς ἑλληνικοῦ δράματος καὶ τὰ κύρια ἐπεισόδια αὐτοῦ εἰς ἓν ἔργον τὸ ἐποικὸν ἐπιθυμῆ νὰ καταστήσῃ πρῶτον καὶ καταληπτότερον εἰς ἡμᾶς, διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ ἀπογυμνώσῃ τοῦτο δλον ἀκριβῶς τῶν κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικῶν γνωρισμάτων τ.ο. Εἰς μερικὰ σημεῖα αἱ *Φοινίσσαι* μᾶς ἐνθυμίζουσι τὰ ἐξ ἔργων τοῦ Εὐριπίδου ἐμπνευσμένα μελοδράματα. Ἀλλὰ τοῦτο ἀναμφιδόλως ἠθέλησεν ὁ κ. Ριβολλέ. Τὸ ἔργον του εἶναι ἀκριβῶς ἓν ἐξ ἐκείνων τὰ ἐποικὶα, τιθεμένων κατὰ μέρος τῶν μεταφράσεων καὶ διασκευῶν, ὁποία ἢ τοῦ *Οιδίποδος τυράννου* ὑπὸ

τοῦ Jules Lacroix φιλοτεχνήθῃσα, συμφωνοῦν ἀκόμη περισσότερο μὲ τὸ πλάσιον τοῦ ἀρχαίου θεάτρου καὶ ἔχουσιν αὐτὸ μεγαλύτερον ἐπιτυχίαν. Ἰδίως τὸ ἔργον τοῦτο πληροῖ τὸν σπουδαϊστάτον ἔρον νὰ καθιστᾷ δυνατὴν τὴν κίνησιν πλήθους προσώπων καὶ ἐλοκλήρων περῶν, ἐπὶ τῇ ἠεπικῆσει τοῦ Μενουκῆος καὶ ἔπειτα αἱ τῆς Ἰοκαστίας καὶ τοῦ Ἐτεοκλέους. Χρειαζονται ἔργα δυάμει α νὰ προσάξουν ζωηρὰ εἰκόνας εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον τῆς Ὁράγγης.

Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ παράταξις τῶν Φινισσῶν ἐπιτρέπει εἰς μίαν καλλιτέχνιδαν τὴν ἑσποινίδα Fanny Robiane νὰ ἐπιδείξῃ θλιμμένα προτερήματα τραγῳδοῦ ἐπὶ τὸν δύσκολον ρόλον τῆς Ἀντιγόνης τὸν ἔποιον πρώτη εἶχε ὑποδυθῆ ἡ κ. Segond-Weber εἰς τὴν Ὁράγγην καὶ κατόπιν εἰς τὸ θέατρον τῆς Γαλλικῆς Κομμῳδίας. Εἶδωμεν καὶ πάλιν μὲ ἐνδιαφέρον τὸ ἔποιον δὲν ἠμειώθη τὴν ἑσποινίδα Jeanne Delvaire ὑποκρινομένην τὴν Ἰοκαστίαν, τῆς ἑποίας τὸ πρόσωπον εἶχε ὑποδυθῆ καὶ κατὰ τὴν πρώτην διδασκαλίαν τοῦ ἔργου. Ὁ κ. Albert Lambert, ὁ ἔποιος ὑπεκρίθη κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν τὸν Πολυνεΐκην, ἔγινε τώρα Ὀιδίπους καὶ ἐδάδισεν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ μεγάλου Μονέ—Συλλύ. Ὁ κ. R. Joubé ὑπῆρξεν ὡς Κρέων ἀριστος ἀντικαταστάτης τοῦ Paul Mounet.

Ἡ μεγάλη ἐσπέρα τῆς Ὁράγγης, ἐκείνη καθ' ἣν ἐδιδάχθη νέον ἔργον, ὑπῆρξε ἡ τῆς Κυριακῆς. Ἐδόθη: Γουλιέλμος ὁ Σιωπηλὸς πρίγκιψ τῆς Ὁράγγης, ἔμμετρον τρίπρακτον δράμα τοῦ κ. René Berton, ἔργον γραφέν κατ' αἰτήσιν τοῦ δῆμου τῆς Ὁράγγης διὰ νὰ ἐρτασθῆ ἡ συμπλήρωσις τεσσάρων αἰώνων ἀπὸ τῆς γενήσεως Γουλιέλμου τοῦ Νάσσαου, τοῦ λεγομένου Σιωπηλοῦ.

Δὲν εἶναι ποτὲ εὐκόλον νὰ γραφῆ ἔργον δι' ὀρισμένην περίστασιν. Ὁ κ. René Berton ἔγραψεν ἐξαιρετον λαϊκὸν δράμα τριπλόν, συγκινητικόν, τὸ ἔποιον δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀκρίβειαν, ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας, περισσότερο τῶν δραμάτων τοῦ Δοιμᾶ πατρὸς· προσπαθεῖ μόνον νὰ ἀποδώσῃ τὸ πνεῦμα καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὸν τύπον, τὸ χρώμα καὶ ἐποχῆς, συμφώνως τοῦλάχιστον πρὸς τὴν ἔννοιαν τὴν ὅποιαν γενικῶς ἔχομεν περὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸ δράμα του προσηρμώσθη τελείως πρὸς τὸ περιβάλλον τοῦ ἀρχαίου θεάτρου. Συντέλεσαν εἰς τοῦτο καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τρίτης πράξεως, ἡ ὅποια ἐκτυλίσσεται εἰς τὴν Ὀλλανδίαν,

ἤρχισε νὰ πνέῃ ψυχρὸς ἄνεμος, ὁ ὅποιος μᾶς ἔκαμε νὰ λησμονήσωμεν ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν Προβηγκίαν, ὅταν ὁ Γουλιέλμος τοῦ Νάσσαου διεκίρυσσε τὰ θέληγτρα τῶν δουρίων χωρῶν, ἀπαντῶν εἰς τὸν Courthézon. ὁ ὅποιος ἐγκωμιάζει τὴν προσφιλεῖ του Προβηγκίαν. Τὸ δράμα τοῦτο, κατ' ἀλήθειαν, ἐξυμνεῖ συγχρόνως τὴν Προβηγκίαν, τὰς Κάτω—Χώρας καὶ τὰς ἀρετὰς Γουλιέλμου τοῦ Σιωπηλοῦ.

Ἦδη ἀπὸ τῆς πρώτης πράξεως, τῆς ἑποίας ἡ σκηνὴ ὑπόκειται εἰς Ὁράγγην, ὅπου ὁ Γουλιέλμος τοῦ Νάσσαου ἦλθε ν' ἀναπαυθῆ πρὶν ἀναλάβῃ εἰς τὰς Φλάνδρας τὸν ἀγῶνα τοῦ δουκὸς Ἄλβα διὰ νὰ ἀποτινάξῃ τὴν τυραννίαν τὴν ὅποιαν Φίλιππος ὁ Β' ἐπέβαλλεν εἰς τὰς Κάτω—Χώρας, περιστάμεθα εἰς ἓνα διάλογον μεταξὺ κόμητος [d' Egmont, εὐγενοῦς Φλαμανδοῦ, καὶ τοῦ δουκὸς de Courthézon, εὐγενοῦς Προβηγκιανοῦ κατὰ τὸν ὅποιον ὁ τελευταῖος προδίδει εἰς διθυραμβικὸν ἐγκώμιον τῆς μικρᾶς πατρίδος του. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πράξεως αὐτῆς κάμνεμεν τὴν γνωριμίαν τοῦ προδότη Balthazard Gérard, μισθωτοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας· ὁ Gérard, κατάγεται ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν Franche—Comté καὶ εἶναι ἰδιαίτερος γραμματεὺς Γουλιέλμου τοῦ Σιωπηλοῦ, ὁ ἔποιος ἀπέτυχεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐμπιστοῦ βοηθοῦ του. Ὁ Gérard δοκιμάζει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν γυναικὰ του, τὴν ὠραίαν Mercédès, διὰ νὰ ἐπιβρῶδύνη τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γουλιέλμου εἰς τὰς Κάτω—Χώρας. Ἐκτὸς τούτου ἀποκαλύπτεται ὅτι ἡ Mercédès πράγματι ἀγαπᾷ τὸν Γουλιέλμον ὁ ὅποιος ἔμως δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων τοῦς ὁποίους ἡ γενετὴα μᾶς γυναικὸς δύναται νὰ ἀπομακρύνη ἀπὸ τὸ καθήκον των. Ἡ πρώτη πράξις τελειώνει μὲ ἓν ἄσμα, ἔργον Φλαμανδοῦ εὐγενοῦς, τοῦ Marnix de Sainte Aldegonde. Τὸ ἄσμα αὐτὸ γίνεται ἔπειτα ἔθνικὸς Ὀλλανδικὸς ὕμνος.

Ἡ δευτέρα πράξις, ἡ ὅποια διαδραματίζεται εἰς τὰς Βρυξέλλας, εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ δουκὸς Ἄλβα, παρουσιάζει τοῦτον διαδοχικῶς συνομιλοῦντα πρὸς τὸν Βασιλέον Courthézon, συλληφθέντα διότι ἐκακοποίησε τέσσαρας Ἰσπανοὺς, καὶ πρὸς Γουλιέλμον τὸν Σιωπηλόν, ὁ ὅποιος ἔρχεται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Courthézon. Ὁ δουξ Ἄλβα, ὁ ὅποιος φυσικὰ, ἐπεθύμει νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν Courthézon τὸ μυστικὸν οὐ πολεμικοῦ σχεδίου τοῦ Γουλιέλμου τοῦ Νάσσαου, εὐρίσκειται πρὸ ὑψηλόφρονος ἀρνήσεως τούτου, ὁ ὅποιος διὰ τῆς στάσεώς

του υπενθυμίζει ἄλλογον ἢ α προθηγκιανόν Συρχνό.

Ὁ δευξ Ἄλθα, τοῦ ἑποίου προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸν διὰ τῆς ἡδέμου ἀνδρείας του, τὸν ἀπολύει ἀκριθῶς καθ' ἣν στιγμήν εἰσέρχεται ὁ Γουλιέλμος τοῦ Nassau. Βλέπομεν τότε ἀντιμετώπους δύο ἀσπόνδους ἐχθρούς, τὸν καθολικὸν Ἰσπανόν, καὶ τὸν Φλαμανδὸν Οὐγενότον. Ἡ συνάντησις αὕτη γίνεται διὰ νὰ δειχθῇ τὸ σταθερὸν φρόνημα καὶ τὸ ψυχικὸν σθένος τοῦ Σιωπηλοῦ καὶ διὰ νὰ δεθῇ εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκθέσῃ τὰς περὶ ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως ἀντιλήψεις του.

Ὡς πρὸς τὴν τρίτην πρᾶξιν, ἡ ὁποία διαδροματίζεται εἰς Delft τῆς Ὀλλανδίας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γουλιέλμου τῆς Ὁράγγης, κατ' αὐτὴν παριστάμεθα εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Γουλιέλμου τῆς Ὁράγγης ὑπὸ τοῦ Gérard, πρὸς τὰς προσπάθειας τῆς Mercedes, ὅπως σώσῃ ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ. Τὸ δράμα τοῦτο τὸ γεμᾶτο ζώην, σφοδρὰ πάθη καὶ χρώμα, ἐπαίθη πολὺ ὠραία ἀπὸ τὸν κ. Albert Lambert ὁ ὁποῖος ἐσημείωσεν μεγάλην ἐπιτυχίαν ὡς Γουλιέλμος τῆς Ὁράγγης, ἐνῶ ὁ κ. Romuald Joubé ἐνεσάρκωσε τὰς ἀρετὰς τοῦ Προθηγκιανοῦ ἐκρώνου de Courthézon. Ὁ κ. J. Guillet ὡς δευξ Ἄλθα καὶ ὁ κ. Paul Gerbault ὡς Balthazard Gérard ὑπεδύθησαν ἐπιτυχῶς δύο δυσκόλους ρόλους ἐν ᾧ ἡ δεσποινὶς Fanny Robiane ἦτο μὴ ὠραία καὶ γοητευτικὴ Mercedes τῆς ἑποίας τὸ πρόσωπον ὑπεκρίθη μὲ ἑλλην τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς ἰδιοφυΐαν καὶ ἔλον τὸν ἐνθεὸς ἀσμόν.

Ὁ Τανχόζερ τοῦ Ριχάρδου Wagner ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ ἄλλοτε διδαχθῆ ἐπιτυχῶς ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, παρεστάθη κατὰ τὴν τρίτην ἐσπέραν τῶν ἑορτῶν. Καίτοι τὸ πλαίσιον τοῦ θεάτρου τῆς Ὁράγγης προσχρμάζεται δυσκόλως πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Wagner, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τῶν ἔργων τοῦ Gluck, ἐπὶ παραδείγματι, ἐφαρμίζεται πρὸς αὐτὸ πολὺ περισσότερον, ὁ Τανχόζερ εἶναι ἐν τῷ μελοδραμάτων τὸ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ παριστάνωνται εἰς τὴν Ὁράγγην. Αἱ μουσικαὶ λαίλαπες ἐφαίνοντο ἐπιτιθέμεναι κατὰ τοῦ μεγάλου τείχους. Θὰ ἐχρειάζετο ὅμως μὴ ὀρχήστρα Colonne πλουτισμένη μὲ περισσότερα χάλκινα ὄργανα. Ἐχρησιμοποιήθη ἐξαιρετικὰ ἐπιτυχῶς τὸ τοπίον τοῦ ἀρχαίου

θεάτρου κατὰ τὴν παράλασιν τῶν προσκυνητῶν, ἡ δὲ τελευταία πρᾶξις, σκηνοθετηθεῖσα θαυμασίως, ἐπιρατώθη μέσα εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν ὕψους καὶ μεγαλείου ἡ ὁποία ἐπλασιώοντο ἑπαξίως ἀπὸ τὸ περιβάλλον, τὸ κολοσσιαῖον τείχος καὶ τὸν θόλον τῆς νυκτὸς μὲ τὴν μαρμαρυγὴν τῶν ἀστρῶν.

Ὁ Τανχόζερ ἡρμηνεύθη μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν ἀπὸ τοῦ καλλιτέχνης τῆς Παριστινῆς Ὁπέρα. Τὴν ὀρχήστραν Colonne διεθύθωνε ὁ κ. Paul Paray, συνετέλεσε δὲ μεγάλως εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ἡ χορωδία τῆς Ἐταιρείας συμφωνικῆς μουσικῆς τῆς Γενεύης.

GEORGES LE CARDONNEL